

2. Бюро економічної безпеки. Електронний ресурс. URL: https://sluga-narodu.com/beb/?gclid=CjwKCAiAyc2BBhAaEiwA44-wW4xzddi0SamsjhcMViqLdKRYI6fOBP9Z9J4oKQO5XUtL4cDI3T1NzRoCQD4QAvD_BwE (дата звернення 10.02.2021).

3. Парламент визначив повноваження Бюро економічної безпеки. Електронний ресурс. URL: <https://www.golovbukh.ua/news/24878-parlament-viznachiv-povnovajennya-byuro-ekonomichno-bezpeki> (дата звернення 10.02.2021).

4. Бюро економічної безпеки. Електронний ресурс. URL: <https://hromadske.ua/posts/getmancev-pro-byuro-ekonomichnoyi-bezpeki-maski-shou-v-biznesi-mozhlyvi-zavzhdi-ale-ce-nash-shans> (дата звернення 14.02.2021).

5. Що приховує закон про Бюро економічної безпеки. Електронний ресурс. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/nove-byuro-ekonomichnoji-bezpeki-chim-nebezpechne-beb-dlya-biznesu-novini-ukrajini-50143245.html> (дата звернення 10.02.2021).

Воробей А.О.

заступник начальника підрозділу дізнання Маріупольського районного управління поліції ГУНП в Донецькій області

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЛУЧЕННЯ РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

01.07.2020 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». Вказаним законом главу 25 КПК України доповнено ст.298³ відповідно до якої речі і документи, що є знаряддям та/або засобом вчинення кримінального проступку чи безпосереднім предметом посягання, виявлені під час затримання, особистого обшуку затриманої особи або огляду речей, вилучаються уповноваженою службовою особою Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань. Вилучені речі і документи зберігаються органом, що їх вилучив, до розгляду провадження

про кримінальний проступок по суті в суді у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [1].

У практичній діяльності під час розслідування кримінальних проступків підрозділами дізнання, виникає ряд проблемних питань, які пов'язані з недосконалістю правової регламентації накладання арешту на матеріальні об'єкти, які вилучені в ході дізнання та мають ознаки речових доказів.

Аналіз судової практики щодо накладення арешту на майно, яке вилучене під час здійснення досудового розслідування у формі дізнання, вказує на неоднаковість застосування судами правової норми передбаченої ст.298³ КПК України. Наприклад, ухвалою слідчого судді Київського районного суду м. Одеси від 30.12.2020 року заявнику відмовлено в клопотанні щодо повернення автомобіля, який був вилучений в рамках кримінального провадження за ст.290 КК України та визнаний речовим доказом, оскільки на думку слідчого судді ч. 1 ст. 298³ КПК України не передбачено обов'язку сторони обвинувачення звертатися до слідчого судді з клопотанням про арешт відносно майна, яке було вилучено в результаті дізнання щодо кримінального проступку та якщо таке майно визнано речовим доказом [2]. Аналогічна точка зору висловлена в ухвалі слідчого судді Глобинського районного суду Полтавської області від 06.01.2021 року, відповідно до якої, слідчий суддя прийшов до висновку, що накладення арешту на майно, яке визнано речовим доказом під час дізнання нормами КПК не передбачено кримінальним процесуальним законодавством [3]. Протилежна точка зору висловлена в ухвалі Богуславського районного суду Київської області від 06.11.2020 року відповідно до якого слідчим суддею накладено арешт на майно, яке було предметом посягання за ч.1 ст.190 КК України на підставі вимог ст.170-173 КПК України [4].

Аналіз положень ст.298³ КПК України дає можливість стверджувати, що законодавець дійсно не вимагає сторону обвинувачення звертатися до слідчого судді з клопотанням про арешт речових доказів у вигляді речей і документів, що є знаряддям та/або засобом вчинення кримінального проступку чи безпосереднім предметом посягання. Така позиція законодавця, насамперед обумовлюється спрощеною формою досудового

розслідування кримінальних проступків та принципом процесуальної економії. Однак, виходячи зі змісту ст.98 КПК України поняття речових доказів є ширшим та включає в себе не тільки речі і документи передбачені ст.298³ КПК України, а ще й матеріальні об'єкти, які зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, а також гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення. Тобто, буквальне тлумачення вказаних правових норм, дає можливість прийти до висновку, що законодавець дозволяє не накладати арешт на майно під час розслідування кримінальних проступків на речі і документи, що є знаряддям та/або засобом вчинення кримінального проступку чи безпосереднім предметом посягання, та вимагає звертатися з клопотанням про арешт на матеріальні об'єкти, які зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, а також гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення. Вважаємо, що дана прогалина повинна бути усунена шляхом внесення відповідних змін до ст.298³ КПК України та доцільно б було передбачити положення, відповідно до якого матеріальні об'єкти, які вилучені в ході дізнання та відповідають ознаками речових доказів в розумінні ст.98 КПК України, зберігаються у матеріалах дізнання до прийняття рішення щодо їх подальшої долі судом, а у разі закриття кримінального провадження – уповноваженою особою, яка здійснювала досудове розслідування у формі дізнання.

Звернемо увагу на те, під час яких слідчих та процесуальних дій дозволено вилучати речові докази без накладення на них арешту під час розслідування кримінальних проступків, а саме під час затримання, особистого обшуку затриманої особи або огляду речей. Проте, виникає питання, чи вимагає закон накладати арешт на майно, яке вилучене в ході інших слідчих дій, під час яких також можуть вилучатися знаряддя та засоби

вчинення кримінального проступку, а саме в ході огляду місця події, огляду місцевості, огляду документів, слідчого експерименту, обшуку тощо.

Вважаємо, що оскільки розслідування кримінальних проступків у формі дізнання здійснюється у спрощеній формі, цілком логічним було би звільнити сторону обвинувачення від обов'язку звертатися до слідчого судді з клопотанням про накладення арешту на майно в судовому порядку з метою збереження речових доказів. З метою недопущення зловживань правоохоронних органів, у главі 25 КПК України можливим є передбачити право осіб, у яких таке майно вилучено чи яким таке майно належить, звертатися до суду з клопотанням про перевірку обґрунтованості вилучення та зберігання речових доказів стороною обвинувачення та вимагати передачі на зберігання їм таких речових доказів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України станом на 13.03.2020 р. № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Ухвала Київського районного суду м. Одеси від 30.12.2020 № 947/24345/20 [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93958591> (дата звернення 20.02.2021).
3. Ухвала Глобинського районного суду Полтавської області від 06.01.2021 № 527/1892/20 [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94025530> (дата звернення 10.02.2021).
4. Ухвала Богуславського районного суду Київської області від 06.11.2020 № 358/1321/20 [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92686759> (дата звернення 22.02.2021).